

Hra a interpretace

Kratochvíl klade na jednom místě (29) otázku, zda filosofie není „spíše schopnost tlumočit mezi jednotlivými hrami, mezi jejich lokálními zřejmostmi (pravdami)“. Říká to v souvislosti s poukazem na dětské hry: „V dětské hře může být vařečka prohlášena za princeznu a můžeme i najít zkušenost, pro kterou je princeznou. Protiargument, že je to stále jenom vařečka, se pokouší zrušit hru nebo zavést hru jinou.“ (28) A pak se táže: „Není to užitek a zpřehledňující zvěcnění vlastně také jednou z her? Není to zvláštní hra, do které se vstupuje obtížněji než do jiných her a ze které lze jen velmi obtížně vystoupit? Není to hra na globální přehlednost a vypočitatelnost všeho jsoucna? Není to jakási „metahra“ obrácená proti nevypočitatelnosti lokálních významů, které otvírá každá jiná hravost; tedy hra na pozastavení významu všech ostatních her? A není filosofie spíše schopnost tlumočit mezi jednotlivými hrami, mezi jejich lokálními zřejmostmi (pravdami)?“ Pokud by nezůstal jen u tázání, ale chtěl tím vyznačit svou pozici, znamenalo by to, že „přirozená zkušenost“, jak o ní mluví, by vskutku byla zásadní pluralitní, byla by prostá vztahu k tomu, co je (jediné) „to pravé“. Vše by byla vlastně jen hra, a možností rozmanitých her by bylo mnoho. Zde musíme kriticky zasáhnout: není předem žádný důvod pro domněnku, že ony rozmanité hry jsou navzájem kompatibilní alespoň do té míry, že tlumočení mezi nimi je možné. Ale pak je otázkou, co to je vlastně hra a jakým nárokům musí dostát, aby to byla slušná, kvalitní, dobrá hra (neboť hry jsou nepochybně různé, také velmi hloupé, ba idiotské). Připustíme-li naproti tomu, že je jakási základní kompatibilita mezi hrami, pak musíme zkoumat povahu oněch předpokladů takové kompatibility, které nemohou být chápány jako složka či součást her samotných. Kromě toho je třeba důkladně analyzovat pojem hry v takovém prakticky bezbřehém nebo alespoň velmi širokém smyslu. Do jaké míry můžeme mluvit o tom, že v případě živých bytostí si atomy a molekuly „jenom“ hrají na život, nebo že virtuální kvanta a částice si „hrají“ na reálná kvanta a částice, nebo že nicota si „hraje“ na skutečnost apod.? Není pro každou hru nezbytná vedle pravidel hry a určitých kroků v rámci hry také hráč jakožto subjekt (resp. jeden ze subjektů) takové hry? Můžeme se při zachování smyslu slova „hra“ zcela obejít bez hráčů?

(Písek, 950510-4.)